

2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#n8>
3. Концепція розвитку природничо-математичної освіти, (STEM-освіти) схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 960-р, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text>
4. Мельник Ю.С., Сіпій В.В. Формування предметної компетентності старшокласників у процесі навчання фізики. / Ю.С. Мельник, В.В. Сіпій. – К. : ТОВ «КОНТІ ПРИНТ», 2018.
5. Наволокова Н.П. Практична педагогіка для вчителя / Н.П. Наволокова, В.М. Андрєєва. – Х. : Основа, 2009. 120 с.
6. Паламарчук В.Ф. Першооснови педагогічної інноватики / В.Ф. Паламарчук. – К. : Знання України, 2005. – Т.1 420 с.
7. Пінчук О.П. Формування предметних компетентностей з фізики в учнів основної школи в процесі навчання фізики засобами мультимедійних технологій : автореф. дис. канд. пед. наук / О.П. Пінчук : Національного університету імені М.П. Драгманова. – К., 2011. 20 с.
8. Стечик С.П. Інноваційні технології як засіб індивідуалізації навчальної діяльності учнів з фізики. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/625926.pdf>
9. Чайковська І.А. Структура, зміст і модель формування предметних компетентностей з фізики в учнів старшої школи. / Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка 21(2015) С.300-303.
10. Шарко В.Д. Сучасний урок фізики: технологічний аспект : посібник для вчителів і студентів / В.Д. Шарко. – К., 2005. 220 с.
11. Шкловська О. Н. Формування читацької компетенції старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 – теорія та методика навчання” (зарубіжна література) / О. Н. Шкловська. – Запоріжжя, 2007. 230 с.

О. ТРЕТЬЯКОВА

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»

Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного та культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства. До важливих тенденцій соціокультурного розвитку українського суспільства належить модернізація освітнього простору, яка має на меті підготовку конкурентоспроможних фахівців, орієнтованих на творчу продуктивну діяльність в умовах трансформації соціального й індивідуального буття.

Сучасна школа – це значно більше, ніж традиційна передача знань. Школа відіграє ключову роль у вихованні громадян, які мають бути готові до життя у демократичному суспільстві

і до конструктивної взаємодії з іншими. Адже саме в школі кожен отримує перший досвід спільного життя, тож вкрай важливо, щоб цей досвід формував активну громадянську позицію. Сьогодні школа має допомагати учням учитися, як керувати власним життям, критично мислити, працювати в команді, брати на себе відповідальність, розвивати навички необхідні для життя у демократичному суспільстві.

Слова Джона Дьюї: «Якщо ми будемо вчити сьогодні так, як ми вчили вчора, – ми вкрадемо у наших дітей завтра», – є досить актуальними сьогодні. Концепція розвитку «Нова українська школа» стверджує про необхідність якісного оновлення змісту освіти, забезпечення

безперервного процесу становлення та розвитку гармонійної творчої особистості учня. Головний критерій якісної освіти є рівень освіченості випускника. Закон України «Про освіту» визначає, що одним із складників ключової мети освіти є «формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству», «підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [1].

Модернізуючи освіту, ми повинні по-новому дати відповіді на питання: Чому вчити? Як учити? На чому вчити? Скільки вчити? Одним із головних завдань Концепції «Нова українська школа» є формування громадянської та соціальної компетентності учнів.

Сучасна шкільна освіта сьогодні орієнтована на нові підходи до навчання та виховання, адже хороше виховання громадянина вимагає не лише знань та критичного розуміння себе та світу, а й отримання особистого досвіду участі у громадському житті, у взаємодії з іншими на засадах поваги та рівності, відповідальності за спільну справу, мирного вирішення конфліктів.

Важливість громадянської освіти для молодого покоління, сьогодні, зумовлена новими соціально-політичними реаліями українського суспільства, пошуком спільних для громадян демократичних цінностей. Тому, одним із основних соціальних завдань закладу освіти є формування та розвиток здатності школярів до життя й діяльності в правовій демократичній державі.

Для ефективного навчання громадянської та історичної освітньої галузі вчителю варто підібрати такий методичний інструментарій, який буде спрямований на формування громадянської компетентності учнів, що реалізується в активному залученні учнівської молоді до проблемного навчання, розвитку критичного мислення, самостійності суджень, творчого потенціалу. А також створити умови для мотивації учнів та їхньої участі в обговоренні актуальних проблем школи, місцевої громади, суспільства, держави, глобальних проблем сучасності та інформаційного простору.

Оскільки саме історія як предмет створює основне підґрунтя для формування громадянської і соціальної компетентностей розглянемо методичні

підходи до організації навчання, спрямованого на її розвиток. Одним з найактуальніших завдань сучасного виховання є створення умов для формування людини-громадянина, для якої демократичне громадянське суспільство є осередком для розкриття її творчих можливостей, задоволення особистих та суспільних інтересів. Важливою складовою громадянської компетентності як риси особистості є, насамперед, поінформованість людини з питань розвитку демократії в різних країнах світу і в Україні, її здатність керуватися відповідними знаннями в умовах сучасного суспільного і політичного життя, що досягається шляхом оволодіння вміннями та навиками, необхідними для компетентної участі в громадсько-політичному житті країни. Звертаємо увагу, що розвиток соціальної та громадянської компетентності у процесі навчання історії має відбуватися на трьох рівнях: навчання про громадянську відповідальність; навчання для розвитку розуміння та формування ціннісних ставлень до громадянської відповідальності; навчання через здобуття практичного досвіду громадянської відповідальності.

На нашу думку, для реалізації завдань громадянської компетентності засобами суспільствознавчих предметів надзвичайно важливо використовувати сучасні методи: моделювання відносин, вивчення ситуацій, що уможливають обговорення соціальних проблем і спільне їх розв'язання; аналіз документів – громадянознавчої тематики; проектування (розробка та реалізація учнівськими командами суспільно-корисних справ у місцевій громаді); дискусії з актуальних соціальних проблем; учнівські конференції, збори, «круглі столи» (обговорення та прийняття рішень, що визначають основні напрямки діяльності); спільні заходи із місцевою спільнотою; онлайн спілкування (обговорення на форумі, ведення блогів, розміщення інформаційних ресурсів на сайтах, обмін досвідом проектної діяльності тощо); організація рефлексії учнів (обговорення, твори-роздуми, бесіди тощо).

Формування громадянської компетентності, в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа», значною мірою залежить від того, наскільки розвиненими є вміння та навички самоорганізації, самоуправління учнівської молоді, їхньої здатності до критично-творчого мислення, самоактивності, усвідомлення власних світоглядних орієнтирів, які є основою життєвого

вибору та їхньої громадянської позиції.

Оновлений шкільний курс з історії, громадянської та історичної освітньої галузі, дозволить реалізувати поставлені задачі щодо формування соціальної компетентності учнів упродовж навчання. Саме вивчення історії з 5 класу допоможе учнівській молоді ідентифікувати себе як громадян України, підготувати їх до життя у сучасному світі. Відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, навчання учнів історії має бути спрямоване на реалізацію загальної мети базової загальної освіти, яка полягає «в розвитку та соціалізації особистості учнів, формуванні їхньої національної свідомості, загальної культури, творчих здібностей, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів».

Соціальна компетентність є, також, важливою в освітньому процесі, бо її ключова основа – опанування здобувачем освіти мови соціальної спільноти, мислення, сприйняття норм, цінностей, традицій тощо. Формування соціальної компетентності учнів нової української школи має базуватися на таких особистісних утвореннях: позитивне ставлення до себе, мотивація досягнення, довільність, висока самооцінка, здатність до конструктивної поведінки у складних ситуаціях. У процесі соціалізації учні мають пізнати та прийняти вимоги суспільства, і результатом цього процесу має стати формування свідомої причетності до оточуючого середовища та здатності до успішного здійснення соціальних ролей. Ці завдання можуть бути освоєні учнями через їхню соціальну практику: учнівське самоврядування, участь у громадських організаціях і дитячих об'єднаннях, що сприятиме формуванню таких соціальних компетентностей, як: здатності брати на себе відповідальність, участь у спільному прийнятті рішень тощо.

Формувати соціальну компетентність учнів на уроках історії громадянської та історичної освітньої галузі можна використовуючи засоби навчальної мотивації, а саме:

- збагаченням змісту особистісно орієнтованим цікавим матеріалом;
- формуванням допитливості та пізнавального інтересу;
- утвердження прагнення саморозвитку та самовдосконалення;
- виховання відповідального ставлення до навчання, зміцнення почуття обов'язку;

– бачення в учневі особистості тощо.

З метою формування соціальної компетентності у молодого покоління, варто: ознайомити учнів основної школи з проблемами моралі, поведінки особистості, а саме, через історичні постаті, художні образи в історичній літературі та мистецтві; використовувати проблемні ситуації (суспільно-соціального та практичного спрямування), які ведуть до самоаналізу та абстрактному мисленню учнів середньої школи.

Використання в освітньому процесі інтерактивних і дослідницьких методів організації пізнавальної діяльності школярів, які обумовлюють розвиток комунікативних, організаційних здібностей, навиків критичного мислення, прийняття рішень, а також почуття відповідальності за їхній результат, сприятимуть соціалізації учнівської молоді. Звертаємо увагу, що основними методами інформаційного аспекту соціальної компетентності, на нашу думку, можуть бути проблемно-пошукові завдання, самонавчання та взаємонавчання, елементи проектного навчання, евристичні дослідження, семінари, уявні екскурсії тощо.

Акцентуємо увагу, що соціально компетентна особистість зможе визначати власне місце в житті суспільства, проектувати стратегії свого життя, тільки тоді, коли, сама відповідно буде ставитися до соціальних норм і правил, урахувувати інтереси та потреби різних соціальних груп, індивідумів, буде здатна адекватно оцінювати навколишню дійсність на основі повноти знань, продуктивно співпрацювати у групі, команді, виконувати різні ролі та функції в колективі, брати на себе відповідальність за прийняті рішення та їх виконання [4, 150].

Сьогодні сучасна освіта немислима без використання засобів масової комунікації та інформаційних технологій. Тому, особливо, гостро стоїть питання виховання школярів у сучасному соціокультурному вимірі, який характеризується провідними тенденціями розвитку суспільства, а саме процесів глобальної інформатизації. «Сталася безперечна переорієнтація молодіжної аудиторії від друкарського тексту до аудіовізуального (екранного). ... Вплив її на людину вельми великий. Важливо навчити молоде покоління розрізняти віртуальну, створену на екрані, реальність і об'єктивну реальність навколишнього світу. Через особливий вплив медіа на сучасних школярів саме медіа – це прекрасний

матеріал для використання у виховному процесі закладів освіти» [3, 305].

Сьогодні, засоби масової комунікації посіли одне з провідних місць у житті сучасних учнів. Час, що проводять учні перед монітором комп'ютера (телефона) за тривалістю вже фактично перевершує час, який відводиться на перебування в закладі освіти. Треба зазначити той факт, що ні у кого не викликає вже сумніву про важливість володіння інформаційними технологіями, як необхідним інструментарієм навчання та виховання учнів, націленого на розвиток рівня їхньої соціальної готовності до дорослого життя, формуванню етично-моральних якостей, громадянської та соціальної компетентностей. Вважаємо, що саме медіаграмотність є тим провідним компонентом для людини

інформаційної цивілізації, а громадянська та історична освіта з комплексним медіаосвітнім супроводом, який робить людину готовою, а значить захищеною, перед загрозою інформаційної пропаганди, маніпулювання суспільною думкою, підміни цінностей, розмивання ідентичності, як особистості тощо.

Отже, громадянська та соціальна компетентності є важливими складовими формування життєвих компетентностей учнів, а саме: їхнього орієнтування в суспільному житті, соціальних ситуаціях, інформаційному просторі, його усвідомлене сприйняття, формування власної критично виваженої аргументованої думки, здатності обирати адекватні та ефективні способи розв'язання проблем, здатність до самовдосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII.
2. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник/ Ред.-упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенюк; За науковою редакцією В.В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
3. Особливості сприймання візуальної інформації. – Актуальні проблеми психології: Проблем психології творчості: Збірник наукових праць; за ред. В.О. Моляко. Т. 12. Вип. 4. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2008. С. 305-317.
4. Формування соціокультурної компетентності майбутніх вчителів засобами інформаційно-комунікаційних технологій /за наук. ред. М.С. Вашуленка. Суми: Вінниченко М. Д., 2017. 410 с.

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

Л. МІЩЕНКО

УПРОВАДЖЕННЯ STREAM В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Перехід до інноваційної освіти європейського рівня передбачає підготовку фахівців нової генерації, здатних до сучасних умов соціальної мобільності, засвоєння передових технологій. За нинішніх умов в Україні затребуваними стають: ІТ-фахівці, програмісти, інженери, професіонали високотехнологічних виробництв, фахівці біо- і нанотехнологій. Здобуття сучасних професій потребує всебічної підготовки із різних освітніх областей природничих наук, інженерії, технологій та програмування, напрямів, які охоплює STEM-освіта. Тому вкрай важливим є забезпечення

розвитку напрямів STEM-освіти в закладах освіти [2].

Високий рівень освіти, особливо зі STEM-спеціальностей, є визначальним для розбудови наукового та інноваційного потенціалу держави. Готувати майбутніх новаторів необхідно ще під час навчання в освітніх закладах. Особливого значення набуває формування компетентностей особистості, її здатності до творчого, креативного мислення, вміння ефективно вирішувати складні проблеми власної життєдіяльності, що визначає конкурентоспроможність особистості у сучасних економічних умовах.